

Milá Táňo,

jsem velmi rád, že se dostáváme "na vyšší úroveň", jak píšeš. Mám velkou chuť napsat ne dopis, ale přímo hned traktát o smyslu filosofie. Nechám si však tuto práci na pozdější, ovšem ne příliš vzdálenou dobu. Dnes bych chtěl jen na samém počátku říci, že jsi měla pro filosofii vždycky smysl, že jsi byla schopna velmi dobře pronikat do ovzduší filosofických problémů a diskusí o nich, ale že jsi - pohříchu - nikdy dost dobře svou schopnost neuplatnila tam, kde filosofie reflektuje na svou vlastní úlohu v dějinách lidstva i v životě člověka. Prostě řečeno, pronikala jsi do filosofie snadněji než jiní, ale nikdy jsi nevěděla, proč to děláš, resp. tvé důvody nebyly nikdy samotné věci vlastní, nebyly pravé, nýbrž tak či onak nahodilé. Nikdy jsi nevěděla, proč by byla filosofie naléhavě třeba, proč je vskutku nevyhnutelná, a už dokonce se ti nikdy filosofie nestala posláním (nebo, jak někteří nepřesně říkají, osudem). Proto jsi mohla filosofii opustit, t.j. přestat být v resonanci s jejími problémy a perspektivami a začít resonovat zase jinde. Považoval jsem to kdysi za neodpuštělné, ale dnes se spíše kloním k tomu, považovat to za šťastné řešení: takoví lidé, kteří nevědí, proč co dělají, bývají mnohdy na škodu věci. Ve filosofii však mohou být nebezpeční, pokud jsou sdostatek inteligentní. Pak jejich filosofie je jenom projekcí oné dekadence, která mnoho zná, ve všeličems se vyzná, ale nejsou nikde pevně zakotvena, je jenom rozvinutou duševní chorobou. Tvůj dopis je takto chorobný, ale nerozvinutě. Tak jako Ty mluví dnes (i jindy mluvívalo) mnoho lidí a celkem to nebylo ve své škodlivosti tak významné jako jiné záležitosti. Lidé tak mluví z nevědomosti. Tvůj dopis není filosofický a proto se do této linie může zařadit. Kdybys byla bývala nezanechala filosofování, byly by tvé výklady nebezpečné; takto jsou pouze nesprávné. Možná, že bych ti vůbec neměl odpovídat a zanechat tě s tím, co si myslíš či spíše co povídáš. Ani tobě by to nebylo příliš na škodu, protože to zůstává na okraji tvého života, který už s filosofií nemá co dělat. Je tedy možné, že dělám chybu, že se pokusím o rozbor, interpretaci a vyvracení tvých názorů, kterým tak dodám - tím, že je formuluji - zbytečné setrvačnosti a tím moci, kterou v dosavadní podobě zdaleka nemají. (Rozumí se moci pro tebe, ne vůbec; pravda je mocnější, to se rozumí.) Nicméně to udělám. Doufám, že nebudeš očekávat nějaké racionalistické důkazy a logické vyvracení. To lzen provádět tam, kde existuje společná platforma a společné myšlenkové pozadí. V našem rozhovoru bude spíše na místě vylišení, vykreslení obou posic, z nichž se vychází (vědomě či nevědomě), které jsou předpokladem dalšího rozvíjení obojího pojetí. Mluvíš o historické podmíněnosti, na kterou ses naučila dívat realistickými očima.